

ФИНАНСОВОЕ И НАЛОГОВОЕ ПРАВО

УДК 347.73

ФІНАНСОВО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЗАБЮДЖЕТНИХ ЦІЛЮВИХ ФОНДІВ

Валерія ТУЛЯНЦЕВА,
викладач кафедри цивільно-правових дисциплін
Університету митної справи та фінансів України

SUMMARY

This article is dedicated to the research of procedural and institutional framework of State non-budgetary funds activities in Ukraine, superannuation fund, social insurance fund and deposit guarantee fund in particular. Author performs an analysis of juridical literature researching legal nature of such concept as insurance and the role it takes in Ukrainian financial system. The article defines procedural and institutional functioning mechanism of State non-budgetary funds in Ukraine, their concept, classification and goals. It is proved that State non-budgetary funds are formed by out of public cash inflows, but, depending on the money source, can be aimed at socio-legal tasks or other special tasks.

Key words: non-budgetary fund, cash resources, social insurance.

АНОТАЦІЯ

Статтю присвячено теоретичному дослідженню організаційно-правових засад діяльності державних позабюджетних фондів в Україні, зокрема Пенсійного фонду України, Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування та Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. Здійснюється аналіз юридичної літератури щодо дослідження правової природи такого поняття, як страхування, та його місця у фінансовій системі України. Розкривається організаційно-правовий механізм функціонування позабюджетних фондів в Україні, їх поняття, класифікація й завдання. Обґрунтовано, що позабюджетні державні цільові фонди формуються за рахунок надходжень публічних грошових коштів, проте залежно від джерел поповнення вони можуть мати соціально-правову спрямованість або інші спеціальні завдання.

Ключові слова: позабюджетний фонд, кошти, соціальне страхування.

Постановка проблеми. Фінансова діяльність держави як вид суспільної діяльності являє собою складне економіко-правове явище та складається також із використання фінансів і фінансової системи під час управління суспільством.

Забезпечення реалізації внутрішніх і зовнішніх функцій держави, на думку М.П. Кучерявенка, не можливе без використання фінансових ресурсів. Саме за рахунок акумуляції коштів у власності держави, формування спеціальних фондів можливе існування самої держави [1, с. 5].

Наявність у складі фінансової системи України як самостійної ланки цільових публічних фондів обумовлюється необхідністю ефективного перерозподілу публічних фінансових ресурсів, за рахунок яких задовольняється публічний інтерес і виконуються функції держави.

У системі цільових публічних фондів грошових коштів особливе місце посідають державні позабюджетні фонди соціальної й економічної спрямованості, метою створення яких є реалізація конституційних прав громадян на соціальне забезпечення, медичну допомогу, захист навколишнього природного середовища тощо.

Актуальність теми дослідження обумовлюється тим, що на сьогодні не існує монографічних розвідок із питань фінансово-правового регулювання діяльності позабюджетних цільових фондів, які відповідали б реаліям змін у законодавстві України, що відбулися останнім часом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковий проблематиці фінансово-правового регулювання діяльності позабюджетних цільових фондів приділяли увагу в різні часи Л.К. Воронова, М.П. Кучерявенко, О.П. Орлюк,

Н.І. Хімічева, А.А. Нечай, Є.Ю. Грачова, О.П. Гетьманець, роботи яких слугували фундаментальною базою для подальшого аналізу цих питань.

Мета статті полягає в дослідженні регулювання фінансово-правової діяльності в Україні позабюджетних цільових фондів на підставі наукових поглядів і розвідок щодо цієї проблематики.

Виклад основного матеріалу. Позабюджетні цільові фонди хоча й не завжди існували в нашій країні, проте нині стали невід'ємною частиною суспільства, забезпечуючи його стабільність. Проблематику існування та діяльності позабюджетних цільових фондів розглядають науковці, вивчаючи як їх виникнення й законодавче закріплення, так і розвиток та пристосування до сучасного, постійно змінного суспільства.

Так, позабюджетні державні цільові фонди й бюджети (державний і місцеві) формуються за рахунок надходжень публічних грошових коштів, що передбачається імперативними вимогами держави. У цьому вбачається подібність згаданих інституцій, однак за своєю сутністю й призначенням вони суттєво різняться [1, с. 174].

Законодавством України передбачається створення особливих (позабюджетних) фондів грошових коштів, які прямо не пов'язані з Державним бюджетом України та місцевими бюджетами, проте являють собою сукупність фінансових ресурсів, що знаходяться в розпорядженні держави або органів місцевого самоврядування та мають суто цільовий характер.

Запровадженням діяльності позабюджетних цільових фондів в Україні передбачалося функціонування й напо-

внення кожного з таких фондів за рахунок відповідних обов'язкових платежів, що стягуються зі страховиків, а в певних випадків – і зі страхувальників [2, с. 341].

На думку Н.І. Хімчевої, серед указаних фондів виділяють, як правило, позабюджетні цільові фонди соціальної та економічної спрямованості, особливість яких полягає в тому, що вони являють собою самостійні фінансово-кредитні установи, грошові кошти яких знаходяться в державній власності та не входять до бюджетів та інших фондів [3, с. 286–287].

Надаючи класифікацію позабюджетних цільових фондів, О.П. Орлюк виділяє серед них 4 категорії: соціальні (Пенсійний фонд України, Фонд загальнообов'язкового соціального страхування на випадок безробіття), економічні (Фонд гарантування вкладів фізичних осіб), екологічні (Державний фонд охорони навколишнього природного середовища), галузеві (інвестиційні фонди) [2, с. 340].

Однак віднесення до позабюджетних цільових фондів Державного фонду охорони навколишнього природного середовища є досить дискусійним, оскільки, як зазначають науковці, такий фонд, з одного боку, має ознаки відокремленості, а з іншого – є складовою Державного бюджету України [1, с. 177].

Тобто державні позабюджетні цільові фонди – це складова фінансових ресурсів держави, які мають, як і бюджетні фонди, впливовий характер на фінансово-економічну ситуацію в країні [4, с. 237] та створені для ефективної реалізації насамперед соціальних зобов'язань, виконання яких держава гарантує всім громадянам і юридичним особам.

Пенсійний фонд України є найбільшим державним позабюджетним цільовим фондом коштів, спрямованим на задоволення публічних інтересів. Його діяльність регулюється низкою нормативних актів, зокрема Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003 р. № 1058-IV (у редакції від 01.04.2015 р.) [5] та Положенням про Пенсійний фонд України, затвердженим Указом Президента України від 06.04.2011 р. № 384/2011 [6].

Пенсійний фонд України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується й координується Кабінетом Міністрів України через міністра соціальної політики України.

Пенсійний фонд України належить до системи органів виконавчої влади, забезпечує реалізацію державної політики з питань пенсійного забезпечення та ведення персоналізованого обліку надходжень від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі – єдиний внесок).

До основних завдань Пенсійного фонду України (далі – ПФУ) належать такі: участь у формуванні й реалізації державної політики у сфері пенсійного забезпечення та соціального страхування; збирання й акумулювання коштів, призначених для пенсійного забезпечення, повного та своєчасного фінансування витрат на виплату пенсій та інших соціальних виплат, що здійснюються з коштів ПФУ; здійснення в межах своєї компетенції контрольних функцій, ефективного використання коштів ПФУ, удосконалення методів фінансового планування, звітності й системи контролю за витрачанням коштів ПФУ [4, с. 239–240].

Пенсійний фонд України є органом, який здійснює керівництво й управління солідарною системою, провадить збір, акумуляцію та облік страхових внесків,

призначає пенсії й готує документи для її виплати, забезпечує своєчасне та в повному обсязі фінансування й виплату пенсій, допомоги на поховання, здійснює контроль за цільовим використанням коштів ПФУ, вирішує питання, пов'язані з веденням обліку пенсійних активів застрахованих осіб на накопичувальних пенсійних рахунках, здійснює адміністративне управління Накопичувальним фондом та інші функції, передбачені Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» і статуту Пенсійного фонду України.

ПФУ є самоврядною неприбутковою організацією та здійснює свою діяльність на підставі статуту, який затверджується його правлінням.

Джерела формування коштів Пенсійного фонду України є такими: 1) надходження від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, що спрямовуються на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, у розмірах, визначених законом, крім частини страхових внесків, що спрямовується до накопичувальної системи пенсійного страхування; 2) інвестиційний дохід, який отримується від інвестування резерву коштів для покриття дефіциту бюджету ПФУ в майбутніх періодах; 3) кошти державного бюджету й цільових фондів, що перераховуються до ПФУ у випадках, передбачених Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»; 3-1) кошти, сплачені виконавчій дирекції ПФУ за надання послуг з адміністрування Накопичувального фонду та послуг недержавним пенсійним фондам – суб'єктам другого рівня системи пенсійного забезпечення; 4) суми від фінансових санкцій і пені (крім сум пені, сплачених роботодавцем за несвочасне перерахування з його вини сум страхових внесків застрахованої особи до накопичувальної системи пенсійного страхування), застосованих відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» та інших законів до юридичних і фізичних осіб за порушення встановленого порядку нарахування, обчислення й сплати страхових внесків та використання коштів ПФУ, а також суми адміністративних стягнень, накладених відповідно до закону на посадових осіб і громадян за ці порушення; 5) благодійні внески юридичних та фізичних осіб; 6) добровільні внески; 7) інші надходження відповідно до законодавства. Кошти Пенсійного фонду України не включаються до складу Державного бюджету України [5].

Управління Пенсійним фондом України здійснюється його правлінням, яке виконує такі функції: 1) визначає поточні й перспективні завдання Пенсійного фонду України; 2) затверджує за погодженням із міністром річний план роботи ПФУ, заходи щодо реалізації основних напрямів і пріоритетних цілей його діяльності відповідно до визначених завдань; 3) приймає у межах своїх повноважень постанови, затверджує положення, інструкції та інші нормативно-правові акти ПФУ; 4) заслуховує звіти керівників головних управлінь Пенсійного фонду України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі про результати їх діяльності; 5) затверджує положення про територіальні органи ПФУ; 6) затверджує статuti (положення) підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління ПФУ, контролює дотримання їх вимог; 7) приймає рішення з інших питань діяльності ПФУ [6].

Виконавчими органами правління Пенсійного фонду України є виконавча дирекція ПФУ та підвідомчі їй територіальні органи. Виконавча дирекція ПФУ є постійно

діючим виконавчим органом, організовує та забезпечує виконання рішень правління, діє від імені ПФУ в межах і в порядку, що визначаються його статутом та Положенням про виконавчу дирекцію Пенсійного фонду України, та є підзвітною правлінню Пенсійного фонду України. Територіальними органами виконавчої дирекції ПФУ є головні управління Пенсійного фонду України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, управління Пенсійного фонду України в районах, містах, районах у містах. Головні управління та управління ПФУ є юридичними особами, мають самостійні кошториси, печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням. Територіальні органи створюються й діють на підставі Положення про територіальні органи Пенсійного фонду України, затвердженого правлінням Пенсійного фонду України.

Страховання від нещасного випадку на виробництві, з тимчасової втрати працездатності та запровадженого нового виду соціального страхування (медичного страхування) є самостійними видами загальнообов'язкового державного соціального страхування, правові засади якого визначаються Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23.09.1999 р. № 1105-XIV (у редакції від 01.01.2015 р.) [7].

Фонд соціального страхування України (далі – ФССУ) є органом, який здійснює керівництво та управління загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням від нещасного випадку, у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та медичним страхуванням, провадить акумуляцію страхових внесків, контроль за використанням коштів, забезпечує фінансування виплат за цими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування та здійснює інші функції згідно із затвердженим статутом.

ФССУ є некомерційною самоврядною організацією, що діє на підставі статуту, який затверджується його правлінням. ФССУ, якщо інше не передбачено законами України, не може займатися іншою діяльністю, крім тієї, для якої його створено, та використовувати свої кошти на цілі, не пов'язані із цією діяльністю. Кошти ФССУ не включаються до складу Державного бюджету України та використовуються лише за цільовим призначенням.

Основними завдання й функціями Фонду соціального страхування України та його робочих органів, згідно зі ст. 9 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23.09.1999 р. № 1105-XIV, є такі: 1) реалізація державної політики у сферах соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, медичного страхування; 2) надання матеріального забезпечення, страхових виплат і соціальних послуг відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»; 3) профілактика нещасних випадків; 4) віднесення страховальника до класу професійного ризику виробництва з урахуванням виду його економічної діяльності; 5) проведення перевірок достовірності поданих страховальниками відомостей про види економічної діяльності (у тому числі основний) підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, виду діяльності й господарювання для віднесення страховальника до класу професійного ризику виробництва з урахуванням виду його економічної діяльності; 6) здійснення перевірки обґрунтованості видачі

та продовження листків непрацездатності застрахованим особам, у тому числі на підставі інформації з електронного реєстру листків непрацездатності; 7) здійснення контролю за використанням роботодавцями й застрахованими особами коштів ФССУ; 8) аналіз і прогнозування надходження коштів від сплати єдиного внеску.

ФССУ та його робочі органи відповідно до покладених на них завдань виконують такі функції: 1) здійснюють управління й оперативне розпорядження фінансовими ресурсами ФССУ в межах його бюджету, затвердженого Кабінетом Міністрів України, управління майном; 2) проводять розслідування страхових випадків та обґрунтованості виплати матеріального забезпечення, страхових виплат; 3) здійснюють заходи з профілактики страхових випадків; 4) забезпечують функціонування інформаційно-аналітичних систем; 5) здійснюють обмін інформацією із центральними органами виконавчої влади, що забезпечують формування державної політики у сферах трудових відносин, соціального захисту населення, реалізації державної податкової політики та з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, Пенсійним фондом України для виконання ФССУ покладених на нього функцій і завдань, визначених законодавством України; 6) здійснюють контроль за використанням коштів ФССУ, веденням і достовірністю обліку й звітності щодо їх надходження та використання, застосовують у встановленому законодавством порядку фінансові санкції, накладають адміністративні штрафи; 7) беруть участь у проведенні наукових досліджень із питань соціального страхування населення, вивчають міжнародний досвід із метою запровадження інноваційних форм соціального страхування, виступають замовниками наукових робіт, досліджень і методичного забезпечення; 8) беруть участь у здійсненні міжнародного співробітництва для вирішення проблем та обміну досвідом у сфері соціального страхування; 9) здійснюють інші функції, передбачені статутом ФССУ.

Джерела формування коштів Фонду соціального страхування України є такими: 1) страхові внески страховальників і застрахованих осіб; 2) суми фінансових санкцій, застосованих відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», інших законів до підприємств, установ, організацій і фізичних осіб-підприємців за порушення встановленого порядку сплати страхових внесків та використання коштів ФССУ, штрафів за недотримання законодавства про соціальне страхування, а також суми адміністративних штрафів, накладених відповідно до закону на посадових осіб і громадян за такі порушення; 3) суми не прийнятих до зарахування витрат страховальника за соціальним страхуванням; 4) доходи від розміщення тимчасово вільних коштів, у тому числі резерву коштів ФССУ; 5) капіталізовані платежі, що надійшли у випадках ліквідації страховальників у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України; 6) доходи від реалізації майна, придбаного за рахунок коштів ФССУ; 7) добровільні внески та інші надходження відповідно до закону.

Кошти Фонду соціального страхування України використовуються на виплату матеріального забезпечення, страхових виплат і надання соціальних послуг, фінансування заходів із профілактики страхових випадків, передбачених Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»; фінансування витрат на утримання й забезпечення діяльності ФССУ, його робочих

органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління, розвиток і функціонування інформаційно-аналітичних систем ФССУ; формування резерву коштів ФССУ.

Порядок формування й використання резерву коштів Фонду соціального страхування України затверджується правлінням ФССУ.

Щодо запровадження в Україні загальнообов'язкового державного медичного страхування слід зазначити, що на сьогодні такий вид страхування знаходиться на стадії формування, окремих законодавчих актів, які регламентували б реалізацію державної політики у сфері медичного страхування як складової частини державного соціального страхування, поки що немає. Однак, на наше переконання, для виконання завдань, покладених на Фонд соціального страхування України, у законодавстві слід детальніше викласти як саме поняття «медичне страхування», так і повноваження ФССУ щодо реалізації наданих повноважень у цій сфері.

Загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття регламентується Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» від 02.03.2000 р. № 1533-III [8], яким визначаються правові, фінансові й організаційні засади такого виду страхування.

Для управління страхуванням на випадок безробіття, акумуляції страхових внесків, контролю за використанням коштів, виплати забезпечення та надання соціальних послуг, здійснення інших функцій, згідно із Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття», створено Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття (далі – Фонд), який діє на підставі статуту Фонду.

Фонд є цільовим централізованим страховим фондом, некомерційною самоврядною організацією. Держава є гарантом забезпечення застрахованих осіб та надання їм відповідних соціальних послуг Фондом.

Діяльність Фонду регулюється Основами законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування, Законом України «Про зайнятість населення», Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття», іншими законами у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування та статутом Фонду, який затверджується правлінням Фонду [8].

Джерела формування коштів Фонду є такими: 1) страхові внески страхувальників; 2) суми фінансових санкцій, застосованих відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» та Закону України «Про зайнятість населення», інших законів до підприємств, установ, організацій і фізичних осіб-підприємців за порушення встановленого порядку сплати страхових внесків та використання коштів Фонду, недотримання законодавства про зайнятість населення, а також суми адміністративних штрафів, накладених відповідно до закону на посадових осіб і громадян за такі порушення; 3) кошти державного бюджету, що спрямовуються до Фонду у випадках, установлених законом; 4) доходи від розміщення тимчасово вільних коштів, у тому числі резерву коштів Фонду; 5) благодійні внески підприємств, установ, організацій; 6) інші надходження відповідно до законодавства України.

Кошти бюджету Фонду використовуються на такі цілі: 1) виплату забезпечення й надання соціальних послуг, передбачених ст. 7 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття», фінансування заходів, передбачених ст. 71 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття»; 2) здійснення заходів відповідно до Закону України «Про зайнятість населення»; 3) відшкодування Пенсійному фонду України витрат, пов'язаних із достроковим виходом на пенсію осіб, зазначених у ч. 2 ст. 20 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття»; 4) фінансування витрат на утримання й забезпечення діяльності центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції, його територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління, матеріальне й соціально-побутове забезпечення його працівників; організації роботи правління Фонду, розвиток і функціонування Єдиної інформаційно-аналітичної системи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції; 5) формування резерву коштів Фонду.

До коштів страхування на випадок безробіття застосовується казначейське обслуговування в порядку, передбаченому для обслуговування Державного бюджету України.

З метою забезпечення фінансової стабільності Фонду формується резерв коштів. Порядок формування й використання резерву коштів Фонду встановлюється Кабінетом Міністрів України.

До державних позабюджетних фондів, що поповнюються за рахунок страхових внесків та інших джерел і мають економічну спрямованість, належить Фонд гарантування вкладів фізичних осіб. Його діяльність визначається Законом України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» від 23.02.2012 р. № 4452-VI [9].

Цим законом встановлюються правові, фінансові й організаційні засади функціонування системи гарантування вкладів фізичних осіб, повноваження Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (далі – ФГВФО), порядок виплати ФГВФО відшкодування за вкладом, а також регулюються відносини між ФГВФО, банками, Національним банком України, визначаються повноваження й функції ФГВФО щодо виведення неплатоспроможних банків із ринку та ліквідації банків.

ФГВФО є установою, що виконує спеціальні функції у сфері гарантування вкладів фізичних осіб та виведення неплатоспроможних банків із ринку. Він є економічною самостійною установою, має самостійний баланс, поточний та інші рахунки в Національному банку України. ФГВФО є установою, яка не має на меті отримання прибутку [9].

Основним завданням ФГВФО є забезпечення функціонування системи гарантування вкладів фізичних осіб та виведення неплатоспроможних банків із ринку. На виконання свого основного завдання ФГВФО в порядку, передбаченому Законом України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», здійснює такі функції: 1) веде реєстр учасників ФГВФО; 2) акумулює кошти, отримані з джерел, визначених ст. 19 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», здійснює контроль за повнотою та своєчасністю перерахування зборів кожним учасником ФГВФО; 3) інвестує кошти ФГВФО

в державні цінні папери України; 3-1) здійснює випуск облігацій у порядку й за напрямками розміщення, визначеними Законом України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», та видачу фінансових векселів у випадках, передбачених законом про Державний бюджет України на відповідний рік; 4) здійснює заходи щодо організації виплат відшкодувань за вкладами в разі прийняття рішення про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію банку; 5) здійснює регулювання участі банків у системі гарантування вкладів фізичних осіб; 6) бере участь в інспекційних перевірках проблемних банків за пропозицією Національного банку України; 7) застосовує до банків і їх керівників відповідно фінансові санкції та накладає адміністративні штрафи; 8) здійснює процедуру виведення неплатоспроможних банків із ринку, у тому числі шляхом здійснення тимчасової адміністрації й ліквідації банків, організовує відчуження активів і зобов'язань неплатоспроможного банку, продаж неплатоспроможного банку або створення й продаж перехідного банку; 9) здійснює перевірки банків відповідно до Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»; 10) надає фінансову підтримку банку відповідно до Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб».

Джерела формування коштів ФГВФО є такими: 1) початкові збори з учасників ФГВФО; 2) регулярні збори з учасників ФГВФО; 3) спеціальний збір до ФГВФО; 4) доходи, отримані від інвестування коштів ФГВФО в державні цінні папери України; 4-1) кошти (у тому числі облігації внутрішньої державної позики), залучені ФГВФО шляхом випуску облігацій та/або видачі фінансових векселів ФГВФО; 5) доходи, отримані у вигляді процентів, нарахованих Національним банком України за залишками коштів на рахунках ФГВФО, відкритих у Національному банку України; 6) кредити, залучені від Національного банку України; 7) неустойка (штрафи, пеня), що стягується відповідно до Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»; 8) кошти, що були внесені Національним банком України в розмірі 20 млн грн на день створення ФГВФО; 9) кошти з Державного бюджету України; 10) доходи від цільової позики, наданої банку для виконання зобов'язань банку, передбачених п. 1 ч. 6 ст. 36 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»; 10-1) доходи від цільової позики, наданої банку для оплати витрат, пов'язаних зі здійсненням діяльності, передбаченої п. 2 ч. 6 ст. 36, п. п. 7 і 8 ч. 2 ст. 37 та ч. 4 ст. 47 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»; 11) благодійні внески, гранти, технічна допомога в грошовій або негрошовій формі, у тому числі від іноземних осіб; 11-1) кредити, залучені від небанківських фінансових установ та іноземних кредиторів; 12) кошти, отримані від виконання заходів, передбачених планом урегулювання, зокрема, від продажу неплатоспроможного банку або перехідного банку, ліквідації банку; 13) доходи, отримані від надання позики на умовах субординованого боргу приймаючому банку; 14) гарантійні внески, перераховані учасниками відкритого конкурсу у випадках, передбачених Законом України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб».

Кошти ФГВФО можуть формуватися з інших джерел, не заборонених законодавством України.

Мінімальний обсяг коштів ФГВФО не може бути нижчим 2,5% суми гарантованих ФГВФО коштів вкладників у межах суми відшкодування з урахуванням суми зборів з учасників ФГВФО, які мають надійти протягом поточ-

ного кварталу. За умов досягнення мінімальної межі або ризику суттєвого зменшення обсягу своїх коштів ФГВФО має право вжити заходів для поповнення коштів за рахунок джерел, визначених ч. 1 ст. 19 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб».

ФГВФО є єдиним розпорядником коштів, акумульованих у процесі його діяльності.

Кошти ФГВФО не включаються до Державного бюджету України, не підлягають вилученню та можуть використовуватися ФГВФО винятково з такою метою: 1) виплати гарантованої суми відшкодування вкладникам коштів за вкладами відповідно до Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»; 2) покриття витрат, пов'язаних із виконанням покладених на ФГВФО функцій і повноважень, зокрема пов'язаних із процедурою виведення неплатоспроможного банку з ринку, у межах кошторису витрат ФГВФО, затвердженого адміністративною радою ФГВФО, у тому числі витрат ФГВФО, передбачених ч. 8 ст. 37 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»; 2-1) погашення облігацій і виплати доходів за ними (сплати фінансових векселів), у тому числі витрат, пов'язаних із їх випуском (видачею) та розміщенням; 3) забезпечення поточної діяльності ФГВФО, утримання його апарату, розвитку його матеріально-технічної бази в межах кошторису витрат, затвердженого адміністративною радою ФГВФО; 4) надання фінансової підтримки приймаючому банку; 5) надання позик працівникам ФГВФО в межах кошторису витрат, затвердженого адміністративною радою ФГВФО, та в порядку, передбаченому нормативно-правовими актами ФГВФО; 6) надання цільової позики для авансування виплат вкладникам банку відповідно до п. 1 ч. 6 ст. 36 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» протягом дії тимчасової адміністрації; 7) надання цільової позики банку для оплати витрат, пов'язаних зі здійсненням діяльності банку, передбачених п. 2 ч. 6 ст. 36, п. п. 7 і 8 ч. 2 ст. 37 та ч. 4 ст. 47 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»; 8) формування статутного капіталу перехідного банку, спеціалізованої установи; 9) надання фінансової допомоги у випадках, визначених Законом України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»; 10) повернення гарантійних внесків, перерахованих учасниками відкритого конкурсу, у випадках, передбачених Законом України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб».

ФГВФО здійснює інвестиційну діяльність на засадах затвердженого адміністративною радою ФГВФО інвестиційного плану з огляду на потреби забезпечення виконання функцій ФГВФО [9].

Керівними органами ФГВФО є адміністративна рада та виконавча дирекція.

Адміністративна рада ФГВФО здійснює такі повноваження: 1) затверджує регламент адміністративної ради ФГВФО; 2) затверджує кошторис витрат ФГВФО; 3) затверджує стратегію розвитку ФГВФО та річний план його діяльності; 4) затверджує засади інвестиційної політики ФГВФО та щорічний інвестиційний план ФГВФО; 5) призначає на посаду та звільняє з посади директора – розпорядника ФГВФО; 6) затверджує персональний склад виконавчої дирекції ФГВФО за поданням директора – розпорядника ФГВФО; 6-1) погоджує рішення виконавчої дирекції про випуск облігацій або видачу фінансових векселів ФГВФО та напрямки їх розміщення; 7) погоджує рішення виконавчої дирекції про участь ФГВФО в міжнародних організаціях у сфері гарантування

(страхування) депозитів; 8) затверджує рішення виконавчої дирекції ФГВФО про встановлення спеціального збору до ФГВФО або диференційованих зборів до ФГВФО залежно від ризиків банків; 9) затверджує рішення виконавчої дирекції ФГВФО про залучення кредиту або безповоротної фінансової допомоги; 10) щорічно визначає аудитора для проведення аудиторської перевірки ФГВФО; 11) затверджує річний звіт ФГВФО; 12) приймає рішення про проведення позачергової аудиторської перевірки ФГВФО та визначає аудитора для її проведення; 13) затверджує положення про службу внутрішнього аудиту ФГВФО, погоджує призначення й звільнення керівника служби внутрішнього аудиту; 14) затверджує вимоги до розкриття інформації про діяльність ФГВФО; 15) затверджує порядок та умови оплати праці членів виконавчої дирекції ФГВФО; 16) затверджує перелік посад працівників ФГВФО, на які поширюються вимоги ч. 2 ст. 16 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», визначає умови надання ФГВФО позик таким працівникам; 17) приймає рішення про збільшення граничного розміру відшкодування коштів за вкладами.

Порядок роботи адміністративної ради Фонду гарантування вкладів фізичних осіб визначається її регламентом.

Висновки. Слід зазначити, що законодавством України досить повно регламентовано фінансово-правове регулювання діяльності позабюджетних цільових фондів, проте окремі види загальнообов'язкового державного страхування, такі як медичне страхування, потребують подальшого законодавчого вдосконалення.

Список використаної літератури

1. Фінансове право : [підручник] / [М.П. Кучерявенко, Д.О. Білінський, О.О. Дмитрик та ін.] ; за ред. М.П. Кучерявенка. – Х. : Право, 2013. – 400 с.
2. Орлюк О.П. Фінансове право. Академічний курс : [підручник] / О.П. Орлюк. – К. : Юрінком Інтер, 2010. – 808 с.
3. Финансовое право : [учебник] / отв. ред. Н.И. Химичева. – 5-е изд., перераб. и доп. – М. : НОРМА – ИНФРА-М, 2013. – 752 с.
4. Фінансове право : [підручник] / відп. ред. О.П. Гетманець. – Х. : Еспада, 2008. – 416 с.
5. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України від 09.07.2003 р. № 1058-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 49–51. – Ст. 376.
6. Положення про Пенсійний фонд України : затверджене Указом Президента України від 06.04.2011 р. № 384/2011 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 29. – Ст. 1223.
7. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 23.09.1999 р. № 1105-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 46–47. – Ст. 403.
8. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття : Закон України від 02.03.2000 р. № 1533-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 22. – Ст. 171.
9. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб : Закон України від 23.02.2012 р. № 4452-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 50. – Ст. 564.